

การเร่งรัดการดำเนินการ กับคดีค้างค้ำ

นายชาชัย วิชัยดิษฐ
ผู้อำนวยการส่วนบริการศุลกากร
ด่านศุลกากรบ้านประกอบ

กฎหมายศุลกากรเป็นกฎหมายภาษีอากรแขนงหนึ่ง ถือเป็นกฎหมายมหาชนทางเศรษฐกิจ โดยให้อำนาจรัฐในการดำเนินการจัดเก็บภาษีอากรและกำหนดหน้าที่ของบุคคลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการนำเข้า การส่งออก การดำเนินการต่าง ๆ ทางศุลกากร และมีบทกำหนดโทษแก่ผู้ฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตาม โดยมีการลงโทษปรับหรือจำคุก หรือทั้งจำทั้งปรับแล้วแต่กรณีความผิดนั้น ซึ่งเป็นกฎหมายที่มีโทษทางอาญา

เมื่อมีการกระทำความผิดตามกฎหมายศุลกากรและเกิดความรับผิดทางอาญา กฎหมายศุลกากรเปิดโอกาสให้ผู้ต้องหาทำความตกลงระงับคดีในชั้นศุลกากร ซึ่งโดยปกติการระงับคดีจะดำเนินการโดยฝ่ายศุลกากร เพื่อให้การอำนวยความสะดวกเป็นไปอย่างสมคูล หากจะมีกรณีระงับคดีโดยฝ่ายอื่นจะต้องมีกฎหมายบัญญัติไว้เป็นพิเศษ เช่น ตามพระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. 2560 เป็นต้น โดยกฎหมายศุลกากรมีเจตนารมณ์จะให้คดีเสร็จสิ้นไปอย่างรวดเร็ว เนื่องจากผู้ประกอบการย่อมต้องการนำสินค้าที่นำเข้าออกจากอารักขาของศุลกากร ภาครัฐเองก็มีวัตถุประสงค์ในการจัดเก็บภาษีเพื่อนำมาเป็นรายได้ของรัฐ กฎหมายศุลกากรจึงให้อำนาจอธิบดีกรมศุลกากรและคณะกรรมการเปรียบเทียบในการทำความตกลงเปรียบเทียบระงับคดีและงดการฟ้องร้องได้ โดยไม่ต้องนำคดีขึ้นฟ้องศาล ซึ่งเมื่อได้ดำเนินการเสร็จสิ้นแล้วให้ถือว่าคดีเลิกกันตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (มาตรา 256 และมาตรา 257 แห่งพระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. 2560)

ทั้งนี้ หากผู้ต้องหาประสงค์จะต่อสู้คดี จะต้องอาศัยการดำเนินการของเจ้าพนักงานตำรวจที่เป็นพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเป็นผู้ดำเนินการในการสอบสวนผู้ต้องหาและเมื่อได้ดำเนินการสอบสวนเสร็จสิ้นแล้ว พนักงานสอบสวนมีหน้าที่ต้องนำสำนวนการสอบสวนพร้อมทั้งความเห็นในการสั่งฟ้องคดีเสนอต่อพนักงานอัยการ เพื่อให้พนักงานอัยการดำเนินคดีในชั้นศาลต่อไป ซึ่งการดำเนินกระบวนการพิจารณาในชั้นศาลใช้เวลานานพอสมควร ก่อให้เกิดผลกระทบบางประการหากสำนวนคดีนั้นอยู่ในระหว่างพิจารณาไม่ว่าจะเป็นในชั้นพนักงานสอบสวน ชั้นพนักงานอัยการ หรือชั้นศาลซึ่งการดำเนินกระบวนการพิจารณาในแต่ละชั้นจะต้องใช้เวลานานกว่าที่จะได้ทราบผลคดีว่าผู้ต้องหาarayดังกล่าวจะมีความรับผิดชอบและต้องรับโทษหรือไม่ เนื่องจากมีคดีอาญาค้างการพิจารณาอยู่ในศาลจำนวนมาก

ในส่วนการดำเนินการเกี่ยวกับของกลาง ของกลางบางประเภทสามารถจำหน่ายไปก่อนโดยถือเงินแทนของได้ได้แก่ 1) ของสดของเสียได้ 2) ของซึ่งถ้าหน่วงช้าไว้จะเป็นการเสี่ยงความเสียหาย และ 3) ของซึ่งค่าใช้จ่ายในการเก็บรักษาจะมากเกินไป

สำนวนคดีของด่านศุลกากรบ้านประกอบประกอบไปด้วย คดีศุลกากร และคดีตำรวจ ตามระเบียบฯ การดำเนินการกับของกลางในแต่ละแพ้มคดี ของกลางดังกล่าวต้องตกเป็นของแผ่นดินไม่ว่าด้วยผลของกฎหมาย หรือโดยคำสั่งของศาลหรือผลคดีถึงที่สุด ดังนั้น สำนวนคดีใดที่ของกลางยังไม่ตกเป็นของแผ่นดิน จะไม่สามารถดำเนินการกับของกลาง หรือดำเนินการอื่น ๆ ในส่วนที่เกี่ยวข้องได้ ในคดีที่หน่วยงานอื่น (ตำรวจ) เป็นผู้จับกุม เมื่อมีการจับกุมผู้ต้องหาพร้อมของกลาง สถานีตำรวจผู้จับกุมจะต้องดำเนินการส่งมอบของกลางให้พนักงานศุลกากรเพื่อดำเนินการตามกฎหมายต่อไป

ในกรณีที่สำนวนแพ้มคดีที่หน่วยงานอื่น (ตำรวจ) เป็นผู้จับกุม ต่อมาผู้ต้องหาไม่มีความประสงค์จะทำความตกลงระงับคดีในชั้นศุลกากร และยินยอมยกของกลางให้เป็นของแผ่นดินและให้ทำการเปรียบเทียบปรับ รวมทั้งยินยอมให้หลักเงินมัดจำค่าปรับเป็นเงินค่าปรับได้ทันที เมื่ออธิบดีกรมศุลกากร หรือผู้ได้รับมอบหมายจากอธิบดีกรมศุลกากร หรือคณะกรรมการเปรียบเทียบงดการฟ้องร้องฯ ได้อนุมัติให้ระงับคดีโดยให้งดการฟ้องร้องตามกฎหมายเพื่อมิต้องนำคดีขึ้นพิจารณาในชั้นศาล และยินยอมปฏิบัติตามเกณฑ์ที่กรมศุลกากรกำหนดโดยได้ยื่นคำร้องขอให้เปรียบเทียบงดการฟ้องร้องมาด้วย และต่อมาอธิบดีได้มีคำสั่งอนุมัติระงับคดีงดการฟ้องร้องผู้ต้องหาarayดังกล่าวคดีเป็นอันเสร็จสิ้นไป ของกลางที่ตกเป็นของแผ่นดินก็จะต้องดำเนินการตามกฎหมายต่อไป

แต่กรณีแพ้มคตีหน่วยงานอื่น (ตำรวจ) เป็นผู้จับกุมที่ผู้ต้องหาไม่ทำความตกลงระงับคดีในชั้นศุลกากร โดยประสงค์จะต่อสู้คดีในชั้นศาล ภายหลังจากที่ด่านศุลกากรแจ้งผลการประเมินราคาของกลางดังกล่าวแล้ว สำนักงานคดีจะมีสถานะรอผลคดีจากพนักงานสอบสวน โดยการรอผลคดีของตำรวจนั้น เดิมด่านฯ ใช้วิธีการสอบถามผลคดีไปยังสถานีตำรวจเจ้าของสำนวนคดี บางสำนวนคดีได้รับผลการพิจารณาคดีและศาลได้มีคำพิพากษาอันเกี่ยวกับของกลางอันทำให้ด่านฯ สามารถดำเนินการจำหน่ายของกลางตามระเบียบฯ จนถึงกระบวนการปิดแพ้มคตีได้ แต่บางสำนวนคดีด่านฯ ไม่ได้รับผลการพิจารณาคดีจากศาล เพราะสถานีตำรวจเจ้าของสำนวนไม่แจ้งผลคดีมายังด่านฯ ส่งผลให้ไม่สามารถดำเนินการกับของกลางได้

จากสถิติการจับกุมของด่านศุลกากรบ้านประกอบย้อนหลัง 3 ปีงบประมาณ พบว่าปีงบประมาณ 2564 มียอดแพ้มคค้ำทั้งสิ้น 177 คดี รอผลคดีตำรวจ 71 คดี ปีงบประมาณ 2565 มียอดแพ้มคค้ำทั้งสิ้น 240 คดี รอผลคดีตำรวจ 70 คดี ปีงบประมาณ 2566 มียอดแพ้มคค้ำทั้งสิ้น 204 คดี รอผลคดีตำรวจ 33 คดี ปัจจุบัน มียอดแพ้มคค้ำทั้งสิ้น 179 คดี รอผลคดีตำรวจ 36 คดี

จากสถิติดังกล่าว เห็นได้ว่าในช่วงปีงบประมาณ 2566 จนถึงปีงบประมาณ 2567 ด่านศุลกากรบ้านประกอบมียอดแพ้มคค้ำที่มีสถานะรอผลคดีลดลงอย่างมีนัยสำคัญ เนื่องจากด่านฯ ได้ปรับเปลี่ยนวิธีการติดตามผลคดีที่แต่เดิมใช้การทำหนังสือสอบถามไปยังสถานีตำรวจเจ้าของสำนวน และต้องรอผลคดีจากสถานีตำรวจจึงจะสามารถดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องต่อไปได้ ซึ่งเป็นลักษณะการทำงานเชิงรับ (Reactive) คือ ทำงานตามสั่ง ทำงานโดยยึดกระบวนการ หรือวิธีการเป็นสำคัญ

ด่านฯ ได้ปรับเปลี่ยนวิธีการดำเนินการเป็นการทำงานเชิงรุก (Proactive) เป็นการทำงานที่มุ่งเน้นที่ผลงาน โดยวางแผน จัดการและเตรียมการเพื่อพร้อมแก้ปัญหาและทำงานอย่างมีคุณภาพ กำหนดเป้าหมายที่ชัดเจน การทำงานเชิงรุกจะเน้นเป้าหมายที่จะเกิดขึ้นในอนาคต เน้นวิธีการที่สามารถดำเนินการได้อย่างรวดเร็ว คุ่มค่าและมีคุณภาพ โดยใช้วิธีการแยกแพ้มคตีที่รอผลคดีตำรวจที่มีรายชื่อผู้ต้องหาออกมาตรวจสอบว่ามีจำนวนเท่าใดที่ค้ำรอผลคดีและตำรวจได้มีการนำส่งสำนวนคดีพร้อมผู้ต้องหาต่อพนักงานอัยการเพื่อดำเนินการฟ้องร้องไปยังศาลต่อไปนั้น ด่านฯ ได้นำรายชื่อผู้ต้องหาดังกล่าวไปตรวจสอบในสารบบคดีของพนักงานอัยการเพื่อให้ได้มาซึ่งหมายเลขคดีดำและหมายเลขคดีแดง และผลคดีเบื้องต้นในแต่ละสำนวนคดี หลังจากนั้น ด่านฯ จะมีหนังสือไปยังสำนักงานศาลในเขตอำนาจศาลเพื่อขอคัดสำเนาคำพิพากษาของศาลดังกล่าวเพื่อนำมาใช้ประกอบการดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการจำหน่ายของกลางค้ำต่อไป

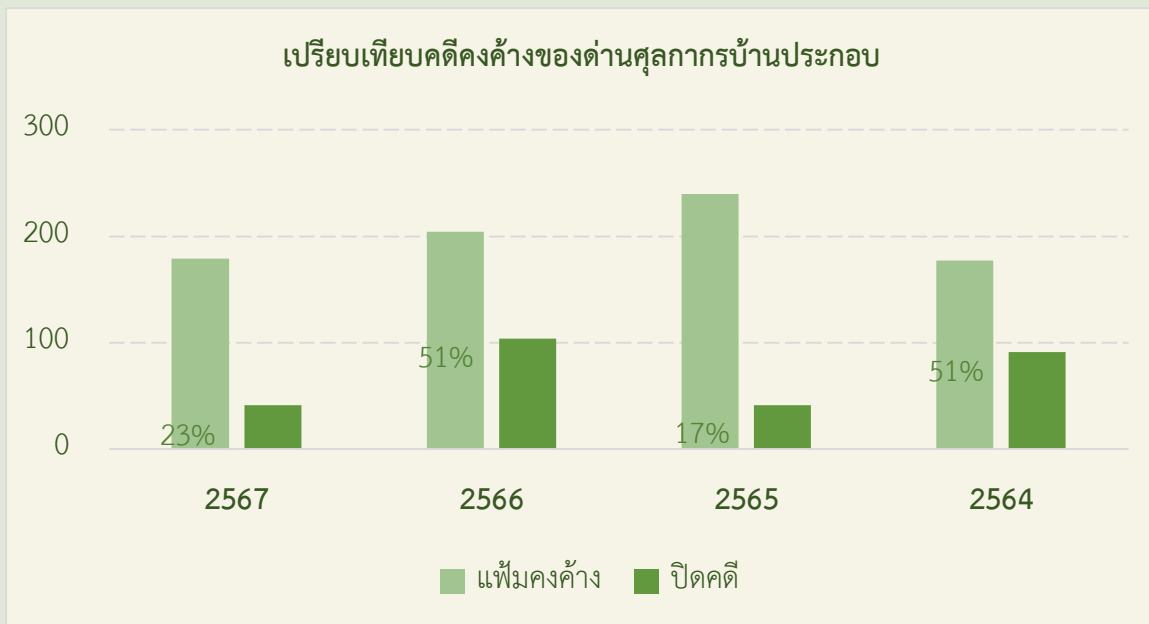

ผลจากการดำเนินการดังกล่าว สามารถลดขั้นตอนในการติดตามผลคดีค้างจากเดิมที่ใช้วิธีติดตามผลคดีไปยังสถานีตำรวจเจ้าของสำนวน จะต้องรอให้เจ้าหน้าที่ตำรวจแจ้งผลคดีก่อนจึงจะสามารถดำเนินการจำหน่ายของกลางดังกล่าวได้ การที่ด่านฯ สามารถทราบผลคดีได้อย่างรวดเร็วด้วยการปรับเปลี่ยนวิธีในการดำเนินการดังกล่าว ทำให้สามารถจำหน่ายของกลางในคดีนั้นได้อย่างรวดเร็วยิ่งขึ้น และภายหลังจากจำหน่ายของกลาง หากมีเงินรายได้จากการจำหน่าย ด่านฯ สามารถนำเงินดังกล่าวแบ่งเป็นสินบนรางวัลให้แก่ผู้มีสิทธิได้รับอย่างรวดเร็วยิ่งขึ้น และหากของกลางไม่สามารถจำหน่ายได้ต้องใช้วิธีการทำลาย เมื่อได้รับผลคดีเร็วขึ้น ด่านฯสามารถทำลายของกลางดังกล่าวได้อย่างทันทีและรวดเร็ว ช่วยลดปริมาณการจัดเก็บของกลาง และเมื่อได้มีการทำลายเสร็จสิ้น ด่านฯ สามารถปิดแฟ้มคดีดังกล่าวได้ ซึ่งเป็นการช่วยลดปริมาณแฟ้มคดีค้างของด่านฯ ได้เป็นอย่างดีมีประสิทธิภาพ

ตารางเปรียบเทียบคดีค้างของด่านศุลกากรบ้านประกอบย้อนหลัง 3 ปีงบประมาณ

ปีงบประมาณ	จำนวนแฟ้มค้าง			การปิดแฟ้มคดี		
	คดีศุลกากร	คดีตำรวจ	รวม	คดีศุลกากร	คดีตำรวจ	รวม
2567	106	73	179	22	19	41
2566	115	89	204	99	5	104
2565	157	83	240	32	9	41
2564	96	81	177	56	35	91

ข้อมูล ณ วันที่ 26 มีนาคม 2567

จากสถิติดังกล่าวเห็นได้ชัดเจนว่า ในช่วงปีงบประมาณ 2566 ถึงปัจจุบัน ด้านศุลกากรบ้านประกอบมีปริมาณคดีที่รอผลคดีตำรวจลดลงและมีสถิติการปิดแฟ้มคดีเพิ่มมากขึ้น โดยมีอัตราการปิดแฟ้มคดีรวมร้อยละ 51 เพิ่มขึ้นจากปีงบประมาณ 2565 ที่มีอัตราการปิดแฟ้มคดีรวมที่ร้อยละ 17 และปีงบประมาณ 2567 (กันยายน 2566 – มีนาคม 2567) มีอัตราการปิดคดีทั้งสิ้นร้อยละ 23 แสดงถึงแนวโน้มที่ดีในการดำเนินการปิดแฟ้มคดีของปีงบประมาณ 2567 ซึ่งเป็นผลจากการปรับเปลี่ยนวิธีการติดตามผลคดี จากเดิมต้องรอคำตอบจากพนักงานสอบสวนแต่เพียงฝ่ายเดียวในการแจ้งผลคดีเพื่อที่จะได้ดำเนินการในสำนวนคดีดังกล่าวต่อไป เป็นการดำเนินการติดตามผลคดีด้วยวิธีการสอบถามไปยังพนักงานอัยการหรือศาลที่พิจารณาคดีโดยตรง ซึ่งเป็นการลดระยะเวลาในการดำเนินการ และเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินคดีที่ค้างค้าง รวมถึงช่วยลดปริมาณคดีด้วยการปิดแฟ้มคดีได้ ทำให้การจัดการเรื่องการดำเนินคดีและการดำเนินการในชั้นตอนภายหลังจากคดีสิ้นสุดเป็นไปอย่างรวดเร็ว เป็นธรรมชาติและมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ของกรมศุลกากรในการเป็นองค์กรศุลกากรชั้นนำ ที่มุ่งส่งเสริมความยั่งยืนของเศรษฐกิจและความปลอดภัยของสังคม ด้วยนวัตกรรมและบริการที่เป็นเลิศ พร้อมทั้งพันธกิจและยุทธศาสตร์ในด้านการเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลการจัดเก็บภาษีอากรโดยยึดหลักธรรมาภิบาล

เอกสารอ้างอิง

กฤติกา ปั้นประเสริฐ. (2565). คำอธิบายกฎหมายศุลกากร. กรุงเทพฯ.

กองกฎหมาย (กทม.). ความผิดตามกฎหมายศุลกากร. สืบค้น 25 มีนาคม 2567, จาก https://www.customs.go.th/data_files/6d17267c4ace47c6cc7873153c7fa522.pdf

ชลิตา วิลาสรัตน์. (2552). อำนาจดำเนินคดีอาญาของเจ้าพนักงานศุลกากร. สืบค้น 25 มีนาคม 2567, จาก <https://libdoc.dpu.ac.th/mtext/article/422975.pdf>

ณรงค์ฤทธิ์ เพชรฤทธิ์. (2556). ระยะเวลาบังคับ (délai impératif) และระยะเวลาเร่งรัด (délai indicatif) กับเงื่อนไขความชอบด้วยกฎหมายของการกระทำทางปกครอง. สืบค้น 25 มีนาคม 2567, จาก <http://public-law.net/publaw/view.aspx?id=1917>

ธนขรรค์ ถนนวนทิพย์. (2561). ปัญหาการดำเนินคดีอาญาศุลกากร. สืบค้น 25 มีนาคม 2567, จาก http://www.lawgrad.ru.ac.th/AbstractsFile/6024011305/1573876415061fc2969ef0ffea595f4ebd58e23450_abstract.pdf

นที อยู่สำราญ. (2564). ปัญหาการดำเนินคดีภาษีอากรที่มีโทษทางอาญาของหน่วยงานจัดเก็บภาษี. วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี, 15 (1), 242. สืบค้นจาก <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/journaldru/article/view/250847/169096>

รชต อ่องวิบูล. การเร่งรัดคดีบนความเชื่อมั่นศรัทธาของประชาชน. สืบค้น 25 มีนาคม 2567, จาก https://library.coj.go.th/pdf-view.html?fid=51402&table=files_biblio

วิฑูรย์ สิมะโชคดี. (2563). คุณภาพคือความอยู่รอด: เชิงรุก กับ เชิงรับ. สืบค้น 25 มีนาคม 2567, จาก https://www.matichon.co.th/article/news_2270272

อภิวรัตน์ นิยมไทย. (2556). หลักการพิจารณาคดีอาญาด้วยความรวดเร็ว. จุลนิติ, 143. สืบค้นจาก https://www.senate.go.th/assets/portals/93/fileups/272/files/S%E0%B9%88ub_Jun/10reform/reform33.pdf